

Єрьомін Сергій Анатолійович
аспірант,
ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-484-2-23>

МЕХАНІЗМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ПРОЦЕСІВ ОНОВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

Оновлення основних засобів є однією з ключових передумов сталого функціонування та стратегічного розвитку суб'єктів господарювання в умовах мінливої макроекономічної кон'юнктури, технологічного прогресу та трансформаційних процесів у структурі національного виробництва. У зв'язку з цим оптимізація джерел фінансування даного процесу виступає як пріоритетне завдання фінансово-економічного управління підприємством, що передбачає не лише забезпечення безперервності та інвестиційної спроможності виробничого циклу, але й мінімізацію вартості капіталу, зниження фінансових ризиків та підвищення рентабельності активів [3].

У рамках сучасного фінансового менеджменту механізми оптимізації джерел фінансування слід розглядати як комплекс організаційно-економічних заходів, що спрямовані на формування раціонального поєднання внутрішніх і зовнішніх джерел капіталу для забезпечення відтворення, модернізації або заміни матеріально-технічної бази. Амортизаційні відрахування, нерозподілений прибуток, банківське кредитування, лізингові схеми, залучення стратегічних інвесторів, емісія цінних паперів – кожне з джерел характеризується специфічним рівнем ліквідності, вартості, доступності та часової гнучкості, що зумовлює необхідність глибокого аналітичного підходу до їх відбору та структурування. Особливе значення при цьому мають показники вартості капіталу (WACC), фінансового левериджу, рівня боргового навантаження, а також оцінка потенційного впливу джерел фінансування на фінансову стійкість підприємства [2].

Інструментарій оптимізації повинен ґрунтуватися на системному підході, що інтегрує методи багатокритеріального аналізу, прогнозування грошових потоків, портфельного управління джерелами фінансування та ризик-менеджменту. Суттєву роль відіграє стратегічна збалансованість коротко- та довгострокових зобов'язань, що передбачає забезпечення ліквідності без втрати інвестиційної привабливості та операційної ефективності. У цьому контексті особливої уваги набуває діджиталізація фінансових процесів, що дозволяє підвищити точність прогнозування, автоматизувати процеси обліку й контролю, а також забезпечити прозорість і адаптивність фінансових рішень [3].

Водночас важливо враховувати галузеву специфіку та масштаб діяльності підприємства, адже універсальних моделей оптимізації не існує. Для підприємств реального сектору економіки доцільним є акцент на поетапній модернізації із залученням лізингових механізмів, державно-приватного партнерства чи грантового фінансування, що забезпечує розподіл фінансового навантаження у часі та знижує ризики капіталовкладень. У високотехнологічних або капіталомістких галузях актуалізується необхідність формування індивідуалізованих фінансових стратегій, орієнтованих на інноваційні джерела капіталу, включаючи венчурні фонди, цільові інвестиційні програми, «зелене» фінансування тощо [1, с. 51].

У контексті трансформації фінансової архітектури підприємств особливої уваги заслуговує концепція фінансової синергії, яка передбачає інтеграцію різноспрямованих джерел фінансування задля досягнення оптимального балансу між ризиком, вартістю капіталу та інвестиційною гнучкістю. Створення адаптивної фінансової платформи дозволяє не лише забезпечити оновлення матеріально-технічної бази, але й ефективно реагувати на зовнішні потрясіння, зберігаючи стійкість до волатильності ринкових умов. У межах такої платформи важливе значення має управління фінансовими мультиплікаторами (EBITDA margin, ROA, ROE), що виступають ключовими індикаторами результативності використання залучених ресурсів у процесі оновлення основних засобів [4, с. 53].

Крім того, сучасні підходи до фінансування оновлення основних засобів вимагають використання інструментарію фінансового інжинірингу, що забезпечує моделювання складних фінансових структур із гнучкими умовами повернення та диференційованими механізмами ризик-хеджування. Інтеграція таких інструментів, як сек'юритизація активів, проєктне фінансування, квазі-капітальні інструменти, дозволяє розширити фінансовий простір підприємства та знизити залежність від традиційних форм кредитування. У свою чергу, реалізація подібних моделей вимагає високого рівня фінансової культури, аналітичної компетенції управлінського персоналу та розвитку внутрішніх контролінгових систем, що забезпечують моніторинг фінансової ефективності процесів оновлення активів у динаміці [4, с. 55].

Також слід зазначити, що з огляду на глобалізаційні виклики та інтеграцію України до європейського економічного простору, важливим напрямом є впровадження ESG-принципів (екологічних, соціальних та управлінських критеріїв) у політику фінансування оновлення основних засобів. Залучення «зеленого» капіталу, сертифікація інвестиційних проєктів відповідно до міжнародних стандартів сталого розвитку відкриває нові можливості для підприємств у контексті міжнародного партнерства, зменшення вартості позикових ресурсів та підвищення їх репутаційного капіталу [1, с. 54].

Отже, механізми оптимізації джерел фінансування процесів оновлення основних засобів підприємства повинні реалізовуватись через поєднання стратегічного бачення, адаптивного фінансового планування та інноваційних підходів до управління ресурсами, що в сукупності створює передумови для стійкого розвитку, підвищення конкурентоспроможності та ефективної трансформації виробничого потенціалу в довгостроковій перспективі.

Список використаної літератури:

1. Бержанір І. А., Кірдан О. П., Станіславчук Н. О. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів підприємства. *Економічні горизонти*. 2018. № 4(7). С. 48–56. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.4\(7\).2018.161721](https://doi.org/10.31499/2616-5236.4(7).2018.161721).

2. Мінковська А. В., Шаповалов Є. В., Іонова, К. О. Облік основних засобів: фінансовий та податковий аспекти. *Проблеми сучасних трансформацій. Сер.: економіка та управління*. 2023. № 10. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-10-09-03>

3. Соляник Л. Г., Штефан Н. М., Майданик Ю. О. Моделювання фінансового забезпечення відтворення основного капіталу підприємств. *Підприємництво та економіка підприємства*. 2022. № 3. DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/79.181>

4. Шуплат О., Шевченко В., Луців Н., Некрасов С., Говда Г. Фінансування відтворення основних фондів деревообробних підприємств: інноваційно-інвестиційний аспект. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. Т. 4(45). С. 48–57. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.45.2022.3801>